

FONOLOŠKO - ARTIKULACIJSKI POREMEĆAJI U HRVATSKE DJECE

EMICA FARAGO • DIANA ARAPOVIĆ • MLADEN HEĐEVER

primljeno: svibanj '98.
prihvaćeno: studeni '98.

Izvorni znanstveni rad
UDK: 376.36

U ovom smo istraživanju nastojali ustanoviti stanje artikulacije u djece od 3,5 do 6,5 godina, te napraviti klasifikaciju poremećenih glasova u odnosu na kronološku dob. Istraživanjem smo obuhvatili 542 djece oba spola, normalnog psihomotornog razvoja u predškolskim ustanovama na području grada Zagreba. Svako je dijete ispitano pojedinačno Testom artikulacije (Vuletić, 1980). Najčešće poremećeni glasovi u ispitane djece su: Š, Ž, Č, S, Z, C, Rv, Rk, L, LJ, NJ. U djece najmlađe skupine (3.5-4.5 god.) također su najčešće poremećeni isti glasovi ali s manjim razlikama u redosljedu: Š, Ž, Č, S, Z, C, Rk, Rv, LJ, L, NJ. Prema skupinama oštećenih glasova možemo zaključiti da je najčešći artikulacijski poremećaj sigmatizam, a slijede rotacizam i lambdacizam. S obzirom na veliki uzorak ispitanika, naši rezultati mogu poslužiti kao izgovorne norme u odnosu na starosnu dob, te kao smjernica za govornu rehabilitaciju.

UVOD

Fonološko-artikulacijski poremećaji su najčešći poremećaji govora. Posljednjih se godina može uočiti da većina autora povezuje artikulacijski i leksički aspekt poremećaja izgovora glasova i uglavnom koristi termin fonološki, odnosno fonološko-artikulacijski umjesto samo artikulacijski poremećaj. Tako i u posljednjem izdanju DSM-IV™ (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 1995), raniji termin "Razvojni poremećaj artikulacije" sada zamjenjuje termin "Fonološki poremećaj". Prema DSM-IV™ (1995) fonološki poremećaj predstavlja izostanak uporabe govornih glasova koji se očekuju u skladu s određenom dobi i dijalektom osobe, a može se pojaviti u obliku omisije, supstitucije ili distorzija glasa.

Kao što se vidi iz definicije, ne negiraju se artikulacijski oblici poremećaja (omisija, supstitucija i distorzija) ali se smatra da je termin fonološki poremećaj prikladniji jer većina autora drži da je samo u oko 20 - 25 % slučajeva poremećaj zaista na razini artikulacije, dok je u 75 - 80% slučajeva poremećaj na razini leksika pa se može cjelovitije objasniti na fonološkoj (fonemskoj) razini koja povezuje artikulaciju i leksik

(Schwartz i sur., 1980, Shriberg i Kwiatkowski, 1982-a, 1982-b, 1988, Shriberg, 1983, Edwards, 1983, Leonard, 1985). Smatra se da je ovakav fonološki pristup započeo Compton (1970). On polazi od pretpostavke da su poremećaji artikulacije dio šireg sustava koji se može objasniti određenim fonološkim pravilima i procesima. U svom je ispitivanju pokazao da postoji visoka konzistentnost i sistematičnost pogrešaka ako ih promatramo na fonološkoj razini, dok se iste pogreške na artikulacijskoj razini mogu opisati samo kao nesistematske pogreške. Nakon toga provedeno je niz istraživanja koja su pokazala da fonološki poremećaji mogu biti povezani s drugim poremećajima jezika, dok "čisti" artikulacijski poremećaji često to nisu.

Razvoj artikulacije

Dijete uči glasove u kontekstu leksičkih jedinica. Kako je svaka leksička jedinica određena semantičkim činiocima, to znači da

* Dr.sc. Emica Farago viši je asistent na Odsjeku za logopediju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta.
Dr.sc. Mladen Heđever i dr.sc. Diana Arapović docenti su na Odsjeku za logopediju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta.